

Cambridge International Examinations
Cambridge International General Certificate of Secondary Education

FIRST LANGUAGE TURKISH

0513/01

Paper 1 Reading

May/June 2014

2 hours

No Additional Materials are required

READ THESE INSTRUCTIONS FIRST

If you have been given an Answer Booklet, follow the instructions on the front cover of the Booklet.

Write your Centre number, candidate number and name on all the work you hand in.

Write in dark blue or black pen.

Do not use staples, paper clips, glue or correction fluid.

DO NOT WRITE IN ANY BARCODES.

Answer **all** questions.

The number of marks is given in brackets [] at the end of each question or part question.

At the end of the examination, fasten all your work securely together.

ÖNCE BU YÖNERGEYİ OKUYUNUZ

Eğer size bir Cevap Kitapçığı verilmişse, kitapçığın ön kapağındaki yönergeyi uygulayınız.

Teslim ettiğiniz kağıtların hepsinin üstüne Sınav Merkezinizin numarasını, aday numaranızı ve isminizi yazınız.

Koyu mavi ya da siyah mürekkepli kalem/tükenmez kullanınız.

Tel zımba, ataş, yapıştırıcı ve sıvı yazı düzeltici kullanmayınız.

HİÇBİR ÇİZGİ İM (BARKOD) ÜZERİNE YAZMAYINIZ.

Bütün soruları cevaplandırınız.

Her soru ya da alt sorunun not değeri sorunun sonunda köşeli parantez [] içinde verilmiştir.

Sınavın sonunda bütün kağıtlarınızı sıkıca birbirine tutturunuz.

This document consists of **6** printed pages, **2** blank pages and **1** insert.

Önce **Metin A**'yı, daha sonra da **Metin B**'yi dikkatle okuyup tüm soruları cevaplayınız.

METİN A

İnsanlar ta en baştan beri birbirleriyle düşünce, duygu, bilgi ve haber paylaşmak için çeşitli araçlarla iletişim kurmuşlar. Zaten iletişim sözcüğünün Latince kökenli eş anlamlısı olan “komünikasyon”, Latince “paylaşmak” anlamına geliyor.

İlk iletişim araçlarından biri olduğu düşünülen mağara resimleri 400.000 yıl öncesine kadar gidiyor. Mağara resimlerinin yanı sıra insanlar ateşle, dumanla, yerde taşlarla oluşturulmuş, ağaç gövdelerine kazınmış sembollerle veya tamtam, boru gibi çalgıların sesini kullanarak birbirleriyle iletişim kurmuşlar. Bu yöntemlerle komşularını imeceye* çağırmış, tehlikelere karşı uyardı, düğün, cenaze gibi törenlere, av partilerine davet etmişler, hatta avcılara hangi hayvanın avlanacağını, yanlarında nasıl bir silah getireceklerini, ava başka kimlerin katılacağını dahi bildirebilmişler. 5 10

Bir dönem yöneticiler yönettikleri halkları için belirledikleri hak ve sorumlulukları taş tabletler yoluyla tebaalarıyla** paylaşmışlar. Hatta yakınlarda bu tabletlerden birinin dilinin çözümlenmesiyle, kanunlarıyla ünlü Babil kralı Hammurabi'ye ait olduğu sanılan “Göze göz, dişe diş!” kuralının ondan çok daha önce yazılmış olduğu ortaya çıktı. Milattan önce 3. Yüzyılda Yunanlıların karmaşık bir hidrolik*** sistem kullanarak Sicilya ve Kartaca arasında “Süvari birliği bölgeye girdi!”, “Ağır silahlı piyade geliyor” gibi askeri mesajlar iletebildiğini biliyoruz. İletişim araçlarının en garibi MÖ 490'lı yıllarda Miletli yönetici Histaios'un kullandığı yöntem olsa gerek. İyonya'da bir isyan çıkartmak isteyen Histaios en güvendiği kölesinin saçlarını kazıtıp kafasına dövmeyle gizli bir mesaj yazdırmış. Sonra kölenin saçlarının uzamasını bekleyip onu isyanı başlatacak olan Aristogoras'a göndermiş. Kölenin saçları tekrar kazınınca gizli mesaj ortaya çıkmış. Neyse ki insanoğlu o günden bu yana gizli mesajlar göndermek için daha pratik yollar geliştirmiş. Çok çeşitli iletişim araçları arasında posta güvercinlerini ve mesajı şişeye koyup denize atarak alıcısına ulaştırma çabalarını da unutmamak gerek. Ancak bir Japon denizcinin 1784 yılında denize attığı, gemisinin batışını anlatan mektubunu taşıyan şişenin ta 1935'te denizcinin doğduğu köyün kıyılarına ulaştığı düşünülürse denize şişe atma yönteminin pek de verimli olduğu söylenemez. 15 20 25

Bugünkü posta sisteminin en ilkel hali Babil'de Hammurabi döneminde (MÖ 1792-1750) kullanılmış. Ne yazık ki Hammurabi'nin amacı tebaasının kendisiyle ve kendi aralarında iletişim kurmasını kolaylaştırmak değil, bir haber alma ağı oluşturmak ve halkından vergi toplayabilmekmiş. Yine de bu sistemin Roma'dan Çin'e dünyanın birçok başka yerinde gelişen posta sistemlerine öncü olduğunu söyleyebiliriz. Yüzyıllar sonra 1840'larda İngiltere'de posta pulunun devreye girmesiyle en önemli iletişim ağı olan posta sistemi gelişimini tamamlamış. 30

Ünlü filozof Spinoza'nın dediği gibi insan gerçekten “sosyal bir hayvan”, bir topluluk içinde yaşamak istiyor. Bir insanın bir toplum içinde varlığını sürdürebilmesi için ise o toplumdaki diğer bireylerle iletişim halinde olması gerekiyor. Duygularını paylaşıyor bazen acılarını, bazen sevinçlerini, bazen bir korkuyu... Bilgi paylaşıyor, öğrenmek istiyor, propaganda yapmak, ideallerine, kampanyalarına yandaş bulmak istiyor. Yani insanoğlu çeşitli nedenlerle içinde bulunduğu toplumun diğer üyeleriyle hep iletişim içinde olmak durumunda. Aslında iletişim kurma kesinlikle yalnızca insanlara özgü bir şey de değil. Hayvanların da hem türdeşleriyle hem de insan dâhil farklı türlerle iletişim kurduğu biliniyor. Bu arada insan da artık yalnızca kendi türüyle değil hayvanlarla da iletişim kurmaya çabılıyor. Bazı hayvanların değişen çevre koşullarına karşın milyonlarca yıldır varlıklarını nasıl sürdürdüklerini, bazı kuşların, balıkların hiç okula gitmeden, seyahatname okumadan, Google kullanmadan dünyanın bir ucundan diğer ucuna nasıl gidebildiklerini kendilerinden öğrenmek istiyor. 35 40

İletişim araçlarının gelişmesi sürecinde duman, tamtam, güvercin gibi araçlardan, telli ve telsiz telgrafa geçtik. Oradan da telefona, mobil telefona ulaştık. Uzaydaki olası canlılara müzikle 45

dostluk mesajı gönderiyoruz. İnternet yoluyla kişiler, örgütler birbirleriyle küresel boyutta iletişim kuruyorlar. Artık o kadar çok sayıda insan o kadar büyük bir hızla birbirleriyle iletişim kurabiliyor ki bazen milyonlarca insan aynı anda aynı konu üzerine eğilip bir hareket ortaya çıkarabiliyor. Örneğin “Arap Baharı” olarak adlandırılan ve son yıllarda dünyayı derinden etkileyen sosyal ve siyasi olaylar zincirinin oluşmasında Facebook, Twitter, gibi iletişim ağlarının gücü tartışılmaz. İletişimde yapılan son çalışmalar neredeyse araçsız, beyinden beyine olma noktasında yoğunlaşıyor. İnsanoğlu bir rüyasını daha gerçekleştirmek üzere... 50

Peki, iletişimin bu denli kolaylaşması ve artması acaba dünya barışına, insanoğlunun huzuruna, katkıda bulunmuş mudur? Tamam, 1945'ten bu yana dünya savaşı olmadı ama küçük boyutlu savaşlar ve onların yarattığı yeni sorunlar sonucunda dünyanın birçok ülkesinde hala binlerce insan ölüyor, binlerce insan yersiz yurtsuz kalıyor, binlerce insan ölümü göze alarak çok kötü şartlarda daha güvenli olduğunu düşündüğü topraklara ulaşmaya çalışıyor. Öte yandan Birleşmiş Milletler verilerine göre her gün 25.000 insan açlık veya ona bağlı sorunlardan ölüyor. Yoksa insanın sosyal olma isteği, ne pahasına olursa olsun hayatta kalma içgüdüsüne yenik mi düşüyor? 55 60

***imece isim, toplum bilimi**

1. Kırsal topluluklarda köyün zorunlu ve isteğe bağlı işlerinin köylülerce eşit şartlarda emek birliğiyle gerçekleştirilmesi.
2. Birçok kimsenin toplanıp el birliğiyle bir kişinin veya bir topluluğun işini görmesi ve böylece işlerin sıra ile bitirilmesi.

****tebaa isim, hukuk (teba:) eskimiş Arapça isim**

Uyruk, bir devlete vatandaşlık bağıyla bağlı olma durumu.

*****hidrolik –ği sıfat Fransızca hydraulique**

Su veya başka bir sıvı basıncıyla işleyen (makine, cendere vb.).

METİN B

Tarih boyunca iletişim eylemlerinin gösterdiği gelişme insanın iki temel ihtiyacını açıkça ortaya koyuyor. Birincisi insanın çeşitli nedenlerle sesini duyurmak istemesi. İkincisi ise kendinden başkalarının varlığını hissetmek.

Günümüzde bilgisayar ağları bu ihtiyaçları bol bol ve kolaylıkla karşılıyor gibi gözüküyor ama çok eski çağlardan beri insanoğlu yakınında ve uzağındaki diğer insanlarla iletişim kurmanın çeşitli yollarını bulmuş ve geliştirmiş. Kullanılan araçlar ne denli ilkel olursa olsunlar bazıları mesajlarını çağların gerisinden günümüze taşıyorlar.

5

Geçenlerde Madagaskar'ın doğu kıyılarında 1601-1657 yılları arasında Hollandalı denizcilerin bıraktığı 40'tan fazla mesaj bulundu. Hollanda Doğu Hindistan Gemicilik Şirketinin gemileri halen Hollanda Kumsalı olarak bilinen bir körfeze taze su almak, hastalarını iyileştirmek ve geminin tamiri için uğradıklarında, gemi ve mürettebatının ismini ve körfeze varış saat ve tarihini körfezdeki taşlara kazırlarmış. Körfeze daha sonra ulaşan şirketin başka bir gemisi de bu mesajı not edermiş. Ayrıca mesajın bulunduğu taşın altına mektuplar da bırakırlarmış. Kat kat zifte batırılmış beze sarılıp kurşun zarflara konmuş, "Buradayım!", "Beni unutmayın!" diyen mektuplar. Bu günkü posta sisteminin ilkel bir modeli. Bu kaya mesajlardan 17.yüzyılda denizciliğin ne denli tehlikeli olabileceğini de anlıyoruz. Örneğin birinde Middleburg adlı bir geminin 1625 yılında bir siklondan sonra körfeze yelken ve direklerini kaybetmiş olarak girdiğini öğreniyoruz. İnanılmaz!

10

15

Çin'deki Yantze nehrinin kıyılarındaki yarların* üstü ise bir tarih kitabı gibi; 1700 yıllık kaya mesajları Çin tarihinin farklı dönemlerindeki ekonomik, politik ve sosyal yaşamı yansıtıyor. "Song Hanedanının yeniden doğuşuna övgü" tipinde şiirsel metinler şairin ya da onun şiirinde bir toplumun duygularını günümüz insanına iletirken, "Kuimen dünyanın en tehlikeli geçididir ama biz gemimizi rahatlıkla geçirdik" örneğindeki gibi askeri mesajlar da muzaffer bir komutanın sesini dünyaya duyuruyor.

20

İnsanlar karada olduğu gibi denizde de, hem de uluslararası boyutta, iletişim kurmayı başarmışlar. Renk ve şekilleriyle kodlanmış bayraklar hem gemiler arasında hem de bir gemi ile kıyı arasında iletişimi sağlıyor. Bayrakların renkleri yalnızca kolay seçilebilen kırmızı, mavi, sarı, siyah ve beyaz. Ayrıca bu renkler kırmızı beyaz, sarı mavi, mavi beyaz ya da siyah beyaz olarak birlikte de kullanılıyorlar. 26 kare şeklinde bayrak, harfleri temsil ediyor. Tek başına kullanıldıklarında ise belli mesajları yansıtıyor. Örneğin mavi, beyaz, mavi sıralamasıyla üç yatay çizgili bayrak hem J harfinin yerini tutuyor hem de tek başına kullanıldığında "Yangın Var. Uzak Dur" diyor. İki harfli bayrak mesajlarına örnek: AC "Gemiyi Terk ediyorum", RU "Uzak Dur. Zor manevra yapıyorum", UP "Acilen limana giriş izni İstiyorum. Gemide acil durum var" mesajlarını veriyor. Bunların yanı sıra on tane sayı bayrağı, bir cevap bayrağı, üç tekrarlama ya da başka bir mesajla değiştirme bayrağı var. Büyük bir ihtimalle çok eskilere giden bayrak dilinin nasıl geliştiği konusunda pek bir bilgi yok ama şimdi her denizci bu dili bilmek zorunda.

25

30

35

İletişimin konusu bazen gizlilik de gerektirebiliyor. Böyle durumlarda kodlanmış mesajlar yalnızca belirli kişi ya da kişilerin anlayabileceği şekilde bir kat daha kodlanıyor. Örneğin ünlü Zimmerman Telgrafı. 16 Ocak 1917'de Alman İmparatorluğu Dışişleri Bakanı Arthur Zimmerman tarafından Meksika Hükümetine verilmek üzere Almanya'nın Meksika Büyükelçisine gönderilen telgraf. Telgrafta büyükelçiden Meksikalıları Almanların yanında harbe katılmaya ikna etmesi isteniyordu. Böylece Avrupa'da da savaşa katılmaya zorlanacak olan ABD'nin gücü ikiye bölünecek ve Almanya karşısında zayıf düşecekti. Meksika'nın bu teklifi kabul etmesi durumunda Almanlar Meksikalılara eski toprakları olan Teksas, New Mexico ve Arizona'yı vadeliyordu. Telgraf İngilizlerin eline geçti ve deşifre edildi. Bu çok karışık hikâye sonunda Almanların istediği gerçekleşmedi ve belki de tarihin gidişatı değişti.

40

45

İletişimin araçları sürekli gelişirken ona bağımlılık da sürekli artıyor. Artık insanlar internette televizyon seyrettikleri kadar çok zaman harcıyorlar ve bu sürenin büyük bir kısmı sosyal

ağlarda geçiyor. Yetiřkinler bu konuda gençlerle yarışıyor, devletler, şirketler iletişim altyapılarını sürekli geliştiriyorlar. 2010 yılında şikago Ticaret Borsası ile New York Borsası arasındaki ticari haberleşmeyi birkaç salise kısaltmak için 300 milyon dolar değerinde fiber optik döşenmiş.

50

Günümüzde hızlı küresel iletişim dünyamızı Global Köye çevirdi deniyor ama bazen hepimiz bilgisayarlarımızın başında, kendi küçük dnyalarımızda gerçek iletişimden, gerçek paylaşımdan yalıtılmış gibi yaşıyoruz.

***yar isim:** Deniz, gl, ırmak vb. su kıyılarında veya karada dik yer, uçurum.

- 1 Aşağıdaki soruları Metin A'daki bilgileri kullanarak yanıtlayınız. **Yanıtlarınızda metinden bire bir aktarma yapmayıp, kendi özgün anlatımınızı kullanmaya özen gösteriniz.** Yanıtlarınız içerik bakımından toplam 20 puan, yazma becerisi bakımından 5 puan içinde değerlendirilecektir.
- (a) Latineden gelen hangi sözcük Latince “paylaşım” anlamına gelmektedir? [1]
- (b) İkel yollarla gönderilen avla ilgili mesajlarda iletilen detay bilgilerden bir örnek veriniz. [1]
- (c) Tarihten gelen “Göze göz, dişe diş” ifadesi ile ilgili olarak bir süre önce ortaya çıkan gerçek nedir? [1]
- (d) Yazar 3. paragrafta Histaios'un kullandığı iletişim yöntemini neden garip buluyor? [2]
- (e) Yazar neden şişe içinde mesaj göndermenin pek verimli bir yöntem olmadığını düşünüyor? [1]
- (f) Yazar Hammurabi'ye hangi eleştiriyi getiriyor? [2]
- (g) Hangi posta sistemi günümüzdeki posta sisteminin öncüsü olmuştur? [1]
- (h) Yazara göre bugünkü posta sisteminin gelişimini tamamlamasını sağlayan nedir? [1]
- (i) Spinoza insanı neden “sosyal bir hayvan” olarak tanımlıyor? [1]
- (j) Yazara göre insanoğlunun hayvanlarla iletişim kurmak istemesinin iki sebebi nedir? [2]
- (k) Yazarın iletişimin gücünü kanıtlamak için kullandığı Arap Baharı örneğini açıklayınız. [2]
- (l) Yazara göre iletişimde hedeflenen en ileri aşama nedir? [1]
- (m) Sizce yazar iletişimin bu denli kolaylaşmasının dünya barışına katkısı konusunda ne düşünüyor, açıklayınız. [2]
- (n) Yazarın alaycı bir ifade kullandığı bir cümle bulup bu duyguyu nasıl yansıttığını açıklayınız. [2]
- 2 **A ve B** metinlerinin 200–250 sözcüklük ortak bir özetini yaparak iletişim araçlarının geçirdiği evreleri ve iletişimin insan yaşamındaki yerini anlatınız. Özetinizde **yalnızca Metin A ve Metin B'deki bilgileri** ve mümkün olduğunca kendi sözcüklerinizi kullanınız. [25]

[15 puan: özetin içeriği]
 [5 puan: biçim/üslup ve organizasyon]
 [5 puan: dil bilgisi]

BLANK PAGE

Permission to reproduce items where third-party owned material protected by copyright is included has been sought and cleared where possible. Every reasonable effort has been made by the publisher (UCLES) to trace copyright holders, but if any items requiring clearance have unwittingly been included, the publisher will be pleased to make amends at the earliest possible opportunity.

Cambridge International Examinations is part of the Cambridge Assessment Group. Cambridge Assessment is the brand name of University of Cambridge Local Examinations Syndicate (UCLES), which is itself a department of the University of Cambridge.